

การบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชนโรงบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
Management of the Beekeeping Group in Ban Bueman, Raman
District, Yala Province

อาจารย์ที่ปรึกษา
อาจารย์คมวิทย์ สุขเสนีย์

โดย
นางสาวอานิสรา ลือบาน๊ะ
นางสาวศิริต้า มามู
นางสาวอัญธิมา ลาเต๊ะ

หัวข้อพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชาวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน
หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

การบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชนโรงบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
Management of the Beekeeping Group in Ban Bueman, Raman
District, Yala Province

อาจารย์ที่ปรึกษา
อาจารย์คมวิทย์ สุขเสนีย์

โดย
นางสาวอนิสรา ลือบาน๊ะ
นางสาวศิริต้า มามู
นางสาวอัญธิมา ลาเต๊ะ

หัวข้อพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชาวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน
หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทคัดย่อ

หัวข้อพิเศษ : การบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
ผู้วิจัย : อานิสรา ลือบาน๊ะ, ศิริต้า มามุ, อัญธิมา ลาเต๊ะ, คมวิทย์ สุขเสณีย์
หลักสูตร : รัฐศาสตรบัณฑิต
สาขา : สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน
ปีการศึกษา : 2567

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา และเพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำท้องที่ในการส่งเสริมและพัฒนาของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประธานกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่สภาเกษตรกรจังหวัดยะลา และสมาชิกกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง เครื่องมือที่ใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างและมีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง จำแนกออกเป็น 4 ด้าน 1)การบริหารจัดการด้านบุคคล พบว่า มีการส่งเสริมพัฒนาความรู้ของสมาชิกโดยการจัดอบรมอย่างเป็นระบบและครบวงจร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ 2)ด้านงบประมาณ พบว่า มีการบริหารจัดการงบประมาณและค่าใช้จ่ายอย่างประหยัด โดยกลุ่มจะคำนึงถึงผลประโยชน์เป็นหลักในการใช้จ่ายแต่ละครั้ง กลุ่มยังมีการหาหน่วยงานต่างๆ สนับสนุนงบประมาณ ทำให้มีงบประมาณมาหมุนเวียนภายในกลุ่ม 3)ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ในการวางรังผึ้งชันโรงควรยกสูงจากระดับพื้นดิน และควรมีหลังคาด้านบนรังชันโรง ซึ่งการดูแลไม้ันั้นสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะไม่มีการดูแลตามเวลา จึงต้องหลีกเลี่ยงการโดนน้ำ วัสดุอุปกรณ์นั้นจะมีสถานที่เก็บวัสดุให้เป็นที่เป็นทางและมีการจัดระเบียบให้เรียบร้อย 4)ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า ในการทำงานภายในกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ได้อย่างชัดเจน ซึ่งกลุ่มมีการประเมินการทำงานของสมาชิกมีการประชุมถอดบทเรียนปีละครั้ง เพื่อมาวางแผนการทำงานในปีต่อไป ในส่วนบทบาทของผู้นำท้องที่ในการส่งเสริมและพัฒนาของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง พบว่า ผู้นำมีหน้าที่คอยประสานงาน วางแผน กำหนดนโยบาย ตัวแทนของกลุ่มเพื่อติดต่อกับหน่วยงานภายนอก คอยดูแลความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม และเป็นบุคคลตัวอย่างที่จะนำพากลุ่มให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; บทบาทผู้นำ, ชันโรง

Abstract

Research topic : Management of the Buemang Beekeeping Group, Raman District, Yala Province

Researchers : Anisara Luebana, Sirita Mamu, Antima Lateh, Khomvit suksene

Program : Bachelor of Political Science

Major : Public Administration and Public Law

Year : 2024

This research aimed to study the management of the Buemang stingless beekeeping group, Raman District, Yala Province, and to study the role of local leaders in promoting and developing the Buemang stingless beekeeping group. It was a qualitative research. The key informants were the group president, village headman, Yala Provincial Agricultural Council officers, and members of the stingless beekeeping group. The research instrument used was a structured interview form and descriptive analysis was used to analyze the data.

The research results found that the management of the Buemang beekeeping group can be divided into 4 aspects: 1) Personnel management found that there was promotion and development of members' knowledge by organizing systematic and comprehensive training to create efficiency and achieve the objectives. 2) Budget management found that budget and expenses were managed economically. The group considered benefits as the main factor in each expenditure. The group also sought various agencies to support the budget, resulting in the budget circulating within the group. 3) Materials and equipment found that when placing bee hives, they should be raised from the ground level and there should be a roof on top of the hives. Wood care is very important because wood rots over time, so it must be avoided from getting wet. Materials and equipment should have a proper place to store materials and be neatly organized. 4) Group management found that there was a clear division of duties within the group. The group evaluated the members' work and held a meeting to review lessons learned once a year to plan new work each year. As for the role of local leaders in promoting and developing beekeeping groups, it was found that leaders were responsible for coordinating, planning, setting policies, being

group representatives to contact external agencies, taking care of the relationships of group members, and being role models to lead the group to achieve its objectives.

Keywords: Management; Leadership role; Honeybee

กิตติกรรมประกาศ

หัวข้อพิเศษฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์คมวิทย์ สุขเสณีย์ และคณะกรรมการหัวข้อพิเศษที่ได้ให้คำแนะนำ ติดตามความก้าวหน้าและคอยให้กำลังใจอยู่เสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์คมวิทย์ สุขเสณีย์ ที่ได้กรุณาเสียสละ อดทน อบรมสั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน ในความเมตตา กับผู้วิจัยเหนือกว่าครูที่จะพึงมีให้กับศิษย์โดยทั่วไป ซึ่งผู้วิจัย ขอขอบคุณไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณคณะกรรมการหัวข้อพิเศษทุกท่าน ที่ได้เสนอความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานชิ้นนี้

ขอบคุณเพื่อนๆและครอบครัวอันเปรียบเสมือนกัลยาณมิตรที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจมาตลอด

คุณค่าอันพึงมีของรายงานจากหัวข้อพิเศษฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจเป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ (ไทย)	ก
บทคัดย่อ (อังกฤษ)	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	4
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	6
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ	13
2.4 แนวคิดบทบาทของผู้นำ	15
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
2.6 กรอบแนวคิด	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	19
3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก	19
3.2 เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ	19
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	20
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	20
3.5 ระยะเวลาการวิจัย	21
บทที่ 4 ผลการวิจัย	22
4.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงบ้านป้อมมั่ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา	22
4.2 เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมและพัฒนาากลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงพื้นที่บ้านป้อมมั่ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา	24
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	27
5.1 สรุปผล	27
5.2 อภิปรายผล	28

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
5.3 ข้อเสนอแนะ	29
บรรณานุกรม	30
บุคลากรุกรม	32
ภาคผนวก	33
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล	34
ภาคผนวก ข ภาพถ่ายกิจกรรม	38
ประวัติผู้วิจัย	41

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ชั้นโรง เป็นสิ่งพื้นเมืองของประเทศไทย เป็นแมลงผสมเกสรที่เหมาะสมกับสถานการณ์การทำ การเกษตรในปัจจุบันและในอนาคต (สมนึก บุญเกิด, 2553) การใช้ชั้นโรงช่วยผสมเกสรเพื่อเพิ่มผลผลิตพืช เป็นเทคโนโลยีที่มีความสำคัญในการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร เพื่อลดปัญหาจากการผสมเกสรไม่เต็มที่ ที่ทำให้ได้รับผลผลิตน้อย หรือผลผลิตที่ได้รับมีลักษณะบิดเบี้ยวไม่ได้คุณภาพ สภาพเช่นนี้เป็นปัญหาที่เกษตรกร ประสบอยู่เป็นประจำ ปัจจุบันแมลงผสมเกสรพืชในธรรมชาติมีจำนวนลดลงอย่างมาก เนื่องจากการตัดไม้ ทำลายป่า การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างแพร่หลาย ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป การ แก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงต้องมีการอนุรักษ์แมลงท้องถิ่นหรือ ชั้นโรง จึงได้มีการเลี้ยงและผลิตชั้นโรงเพิ่มมากขึ้น นอกจากชั้นโรงจะช่วยในการผสมเกสรเพื่อเพิ่มผลผลิตพืชทางการเกษตรทดแทนการใช้สารเคมีแล้วยังตอบ รับกับกระแสการดูแลสุขภาพในปัจจุบันเรื่องการบริโภคอาหารปลอดภัย จึงมีแนวคิดในการขยายผล การเลี้ยงชั้นโรงไปสู่กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีความสนใจในการเลี้ยงชั้นโรง และประกอบอาชีพ การเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ไปพัฒนาอาชีพการเกษตรทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณและคุณภาพ เพิ่มขึ้น ทั้งเกษตรกรมีสุขภาพดีจากการใช้ชั้นโรงช่วยผสมเกสรทดแทนการใช้สารเคมี และจะส่งผลต่อ เกษตรกรให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถประกอบอาชีพการเกษตรได้อย่างมั่นคง

การเลี้ยงชั้นโรงเป็นเทคโนโลยีค่อนข้างใหม่ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า มีการเลี้ยงในประเทศไทย จึงกลายเป็นปัญหาและอุปสรรคทำให้การพัฒนาการเลี้ยงชั้นโรงไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ขาดความร่วมมือจากผู้ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงและทางอ้อม เป็นเพราะข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ออกไปจากนักวิชาการยังมีน้อย มาก ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของชั้นโรงว่าทำประโยชน์อะไรได้บ้าง จึงไม่ ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเลี้ยงชั้นโรง (สมนึก บุญเกิด, 2553)

ในปัจจุบันภาครัฐมีแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนเป็นหนึ่งใน โมเดล ประเทศไทย 4.0 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการพัฒนาโดยตั้งอยู่บนฐานของวัฒนธรรม ที่มีอยู่เดิม และ เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองและจัดการตนเอง เศรษฐกิจ ฐานรากในรูปแบบ หนึ่ง ได้แก่ วิสาหกิจชุมชน ที่มีการผลิตสินค้าชุมชน ดังนั้นสินค้าชุมชนจึงเป็น ฐานรากสำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน รวมถึงเป็นอีก ช่องทางหนึ่งในการสร้างความเท่าเทียม ซึ่งจะนำไปสู่การเป็น ฐานรากทางเศรษฐกิจที่รัฐบาลได้มีการส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และได้ नियามวิสาหกิจ ชุมชน เกิดจาก ความต้องการของคนในชุมชนมีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และมารวมตัวกันประกอบ

กิจการ เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน(ศศิชา หมดมลทิล, 2562)

การเลี้ยงผึ้งชันโรงเป็นสิ่งใหม่ในพื้นที่ ยังไม่มีตัวแบบการเลี้ยงผึ้งชันโรงเชิงพาณิชย์ให้เกษตรกรได้ศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องศึกษาจัดทำกับเกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้งชันโรง ได้ศึกษาทั้งห่วงโซ่การผลิต การแปรรูป และการตลาด พร้อมกับการขับเคลื่อนและสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งของเกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงเชิงพาณิชย์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สามารถสร้างตัวแบบเชิงธุรกิจ เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานราก รองรับการเปลี่ยนแปลง วิฤตด้านเศรษฐกิจ และแก้ไขปัญหาความยากจน ด้วยการยกระดับรายได้ครัวเรือนจากการประกอบอาชีพการเลี้ยงผึ้งชันโรง และผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ มีการสร้างรายได้จากผลผลิตผึ้งชันโรงจำนวนไม่น้อยกว่า 30 เปอร์เซนต์ และสามารถสร้างนวัตกรรม ศูนย์เรียนรู้ และสามารถใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศที่ตีมาสร้างอาชีพเสริมอื่น กลายเป็นกลไกสำคัญการพัฒนาพื้นที่ด้วยตัวแบบการพัฒนา (Development model) ได้ (มะเสาวดี ไสสาภาและคณะ, 2566)

อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ถือเป็นพื้นที่ตัวอย่างของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงที่อยู่ภายใต้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งหากมีการนำแนวทางการบริหารจัดการมาศึกษา และต่อยอดความรู้แก่เกษตรกรผู้สนใจมาดำเนินงานในพื้นที่ จะส่งผลทำให้เกิดความเข้าใจและความสนใจมากขึ้น ซึ่งเป็นรากฐานของการบริหารจัดการและพัฒนาที่ยั่งยืน โดยอยู่ภายใต้การส่งเสริมของผู้นำท้องถิ่น ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงและบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมและพัฒนาของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงพื้นที่บ้านป้อมัง กรณีศึกษา กลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
- 2.เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมและพัฒนาของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงพื้นที่บ้านป้อมัง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงและบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมและพัฒนาของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงพื้นที่บ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

ขอบเขตพื้นที่ กลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย 1)ประธานกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง 2)ผู้ใหญ่บ้าน 3)เจ้าหน้าที่สภาเกษตรกรจังหวัดยะลา 4)สมาชิกกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.ได้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งชันโรง

- 2.ได้แนวทางของการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งชั้นโรง
- 3.ได้ทราบถึงบทบาทของผู้นำในการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งชั้นโรงพื้นที่บ้านป้อมมัง

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ผึ้งชั้นโรง หมายถึง เป็นแมลงกลุ่มผึ้งแต่ไม่มีเหล็กไน ของกลุ่มผู้เลี้ยงผึ้งชั้นโรงบ้านป้อมมัง
การบริหารจัดการกลุ่มชั้นโรงบ้านป้อมมัง หมายถึง ทรัพยากรบริหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารและปัจจัยที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการ คือ คน เงิน อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ 4M

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการ ดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงบ้านป้อมังและเพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำท้องที่ในการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงพื้นที่บ้านป้อมัง โดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี บทความและงานวิจัย วารสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและทบทวนปัญหาศึกษาในการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีสาระสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

- 1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
- 3) แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ
- 4) แนวคิดบทบาทของผู้นำ
- 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 6) กรอบแนวคิด

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ถวิล จันทร์ชนะ, (2534) ได้กล่าวว่าทรัพยากรบริหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารและปัจจัยที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการ คือ คน เงิน อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ 4M ซึ่งจัดว่าปัจจัยทั้ง 4 เป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหาร

2.1.1 บุคลากร (Man)

มีการกำหนดนโยบายการบริหารงานให้พนักงานแต่ละคนต้องผ่านกระบวนการการฝึกฝนทักษะความสามารถก่อนเข้างาน จึงจะมอบหมายงานที่มีลักษณะเหมาะสมกับทักษะที่มีให้แต่ละคนเป็นไปตามแนวคิดของ Max Weber (1864-1920) ทฤษฎีการจัดการตามระบบราชการที่องค์การควรจะถูกบริหารบนพื้นฐานของเหตุผล และไม่เป็นส่วนตัวโดยการแบ่งงานกันทำเฉพาะด้าน มีการส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงานให้เกิดความเชี่ยวชาญอยู่ตลอดเวลา สร้างคนให้มีประสิทธิภาพมีความพร้อมต่อการทำงานและการเรียนรู้งานใหม่ๆ เพื่อให้ชิ้นงานที่ผลิตออกมามีคุณภาพ เป็นการบริหารคนให้มีประสิทธิภาพตามแนวคิดของ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548) ที่กล่าวว่าการบริหารคนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหารและเรียกได้ว่าเป็นองค์ประกอบของการบริหาร ที่ผู้บริหารแต่ละคนนำไปใช้ในกระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.1.2. งบประมาณ (Money)

มีการกำหนดแนวทางการบริหารการใช้จ่ายเงินหรือต้นทุนการผลิตอย่างประหยัดและคุ้มค่า ให้ได้ผลลัพธ์มากกว่าต้นทุนที่กำหนดไว้ซึ่งการบริหารการเงินองค์ประกอบที่สำคัญของกาบริหารจัดการตาม

แนวคิดของ วีริช วีริชนิภาวรรณ (2548) การควบคุมการผลิตงานที่มีผลงานที่ไม่มีคุณภาพให้น้อยที่สุด ซึ่งมาจากเทคนิค เครื่องมือเครื่องใช้และพนักงานผลิตที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง เป็นหลักของการบริหารในด้าน การควบคุมของเฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) และพัฒนาสิ่งเหล่านี้ที่อยู่ตลอดเวลา การใช้เครื่องมืออย่าง ระมัดระวังและช่วยกันดูแลรักษา เพื่อให้ต้นทุนการผลิตที่มีในกระบวนการต่างๆ เป็นไปอย่างประหยัดคุ้มค่า ทำให้องค์กร มีเงินไปพัฒนาด้านอื่นๆ หรือการจัดสวัสดิการอื่นเพิ่มเติมให้พนักงานได้ต่อไป กล่าวคือ การ บริหารการเงินเป็น ส่วนหนึ่งของการจัดการเชิงกลยุทธ์ได้โดยค่านึงถึง

- 1) ลักษณะการดำเนินงานขององค์กร
- 2) ลักษณะธุรกิจในอนาคต
- 3) สภาพแวดล้อม
- 4) การจัดสรรทรัพยากร
- 5) การปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

นอกจากนั้นการบริหารการเงินอย่างประหยัดและคุ้มค่านี้มีความสอดคล้องกับการกำหนดกลยุทธ์ระดับ ธุรกิจที่ต้องการเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ (Cost Leadership) ในเชิงการแข่งขันเป็นการกำหนดกลยุทธ์ที่ ครอบคลุมวิธีการในการแข่งขัน แก่ผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงาน (Function) ต่างๆ มุ่งเน้นให้แผนงานตามหน้าที่ พัฒนากลยุทธ์ขึ้นมาโดยอยู่ภายใต้กรอบของกลยุทธ์ เช่น แผนการผลิต แผนการตลาดแผนการดำเนินงาน ทั่วไปแผนการด้านทรัพยากรบุคคล แผนการเงิน เป็นต้น

2.1.3. วัสดุอุปกรณ์(Material)

โดยการกำหนดแนวทางการใช้งานเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นส่วนสำคัญของการผลิตออกมาให้มีคุณภาพ และผลิตได้ในระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้นจึงกำหนดให้พนักงานทุกคน ต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้ งานเครื่องมือต่างๆ ได้เป็นอย่างดี โดยมีการฝึกฝนและทำความเข้าใจรวมถึงเทคนิคต่างๆ ที่จะเป็นการดูแล รักษาและป้องกันอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานได้

2.1.4. การจัดการ (Management)

มีการกำหนดกลยุทธ์การบริหารงานที่ค่านึงถึงปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กรโดยทำการ วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการบริหารงานอยู่ตลอดเวลา เพื่อหากกลยุทธ์ ในการหลีกเลี่ยงและปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่ เปลี่ยนแปลงไป เป็นกลยุทธ์การบริหารที่มีความครอบคลุมการจัดการ 4M โดยใช้หลักการควบคุมเป็นส่วน สำคัญของการบริหารจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยที่ต้องควบคุมปริมาณงาน ควบคุม คุณภาพของงาน ควบคุมเวลาการทำงานของพนักงาน และควบคุมค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน ต่างๆ เหล่านี้จะ ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร และต้องสร้างจิตสำนึกกรีกองค์กรให้เกิดขึ้นกับพนักงานทุกคนร่วม ทั้งผู้บริหาร ด้วยกันด้วย ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ที่จัดทำ ขึ้นเพื่อพัฒนาองค์กรให้มุ่ง ไปสู่ความเป็นเลิศในด้านการจัดการภายใน ได้แก่การรักษามาตรฐานการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ การสร้าง ความเชื่อมั่นในความปลอดภัยในการผลิตให้กับพนักงานและการบริการลูกค้าที่มีประสิทธิภาพรวมถึงการ ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกันด้วย

รุจีร์ ภู่อาระ และคณะ, (2545) การบริหารจัดการ หมายถึง เป็นเรื่องของการทำกิจกรรมโดยผู้บริหาร และสมาชิกในองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด นักบริหารหลายคนจึงมีความคิดตรงกันว่า “การบริหารจัดการเป็นกระบวนการทำงาน ร่วมกันของคณะบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะที่แน่นอน ในการทำงาน” บางคนเห็นว่าการบริหารจัดการ เป็นศิลปะของการเป็นผู้นำที่จะนำผู้อื่นให้ทำงานตาม วัตถุประสงค์ได้และได้กล่าวถึงลักษณะเด่นที่เป็นสากล ของการบริหารจัดการไว้ 9 ประเด็นคือ 1. การบริหารจัดการต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย 2. การบริหาร จัดการต้องอาศัยปัจจัยเป็น องค์ประกอบสำคัญ 3. การบริหารจัดการต้องใช้ทรัพยากรการบริหารจัดการเป็น องค์ประกอบพื้นฐาน 4. การบริหารจัดการต้องมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการทางสังคม 5. การ บริหารจัดการ ต้องเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป 6. การบริหารจัดการต้อง อาศัยความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้การปฏิบัติตามภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์ 7. การบริหารจัดการเป็นการ ร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล 8. การบริหารจัดการมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 9. การบริหารจัดการไม่มีตัวตน แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, (2548) กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการ (Management administration) การ บริหารการพัฒนา (Development Administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (service administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย 3 ส่วน คือ 1. ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการ ปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ 2. มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การคิด (Thinking) หรือการวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Acting) และการ ประเมินผล (Wvaluating) และ 3. มีจุดหมายปลายทางคือการพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชน เข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การ ประชาสัมพันธ์การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอนและการลดพิธีการเป็นต้น ในขณะที่การบริหารการ พัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบายแผน แผนงาน โครงการ(Policy, Plan Program, Project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิจิต นันทสุวรรณ, (2547) ให้คำจำกัดความของวิสาหกิจชุมชนว่า หมายถึง การประกอบการซึ่ง รวมถึง กระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอน โดยภูมิปัญญาขององค์กร ชุมชนหรือ เครือข่าย ขององค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อ สร้างกำไร ทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความ สงบสุขของ สังคมด้วย

ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์, (2548) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทุนชุมชน นั่นเอง ประเทศไทยมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจที่เป็นรูปธรรมและกำหนดขึ้นเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 โดยมีหลักการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ให้ได้รับการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และพัฒนา รูปแบบของวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้นจากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปความหมายของวิสาหกิจชุมชนของประเทศไทยซึ่งกรมการพัฒนาชุมชน (อุมาพร กาญจนคลอด, 2550) อธิบายไว้ว่าวิสาหกิจชุมชน คือ กิจการที่ชุมชนและคนในชุมชนเป็นเจ้าของกิจการผลิตสินค้า กิจการให้บริการ หรือ กิจการอื่นๆ เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน โดยการนำ ทุนทางสังคมที่มีอยู่ ได้แก่ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีทรัพยากรท้องถิ่น ฯลฯ ผสมกับการบริหารจัดการสมัยใหม่ เพื่อ ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชนซึ่งไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, (2548) ระบุว่าวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, (2548) สำหรับความหมายของ วิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ให้ความหมายว่า เป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆที่ดำเนินการ โดยคณะบุคคลที่มีความ ผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่าง ชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

สุกัญญา และคณะ, (2550) ระบุว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนระหว่างชุมชน จนถึงระดับประเทศ ดังนี้

1. เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นภาคการผลิตและ การสร้างรายได้ของระบบเศรษฐกิจชุมชน กิจกรรมวิสาหกิจชุมชนที่มีความหลากหลาย จะทำให้ชุมชน มีกิน มีใช้มีรายได้พึ่งพาตนเองได้ทำให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง

2. เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนควบคู่กับการพัฒนากิจการ เพราะวิสาหกิจชุมชนเน้นกระบวนการเรียนรู้และการทำกิจกรรมบนฐานความรู้ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนิน กิจการ

3. เป็นทางเลือกใหม่ที่ช่วยให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้และมีความเชื่อมั่นที่จะสร้างสรรค์ ผลผลิตเพื่อการบริโภค อุปโภค จากทุนที่มีอยู่ในชุมชนสามารถจัดการชีวิตความเป็นอยู่และพึ่งตนเองได้

4. เป็นหน่วยสร้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน ก่อให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่นและลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานสู่ชุมชนเมืองหรือภาคอุตสาหกรรม
5. เป็นตัวกลางสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนได้ทำงานร่วมกัน
6. เป็นตัวอย่างของการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูระบบนิเวศโดยรวม

2.2.1 องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ, (2552) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชนจะต้องเกิดจากการรวมตัวของบุคคล ที่มีความผูกพันและมีวิถีชีวิตร่วมกันในชุมชน ตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป โดยสมาชิกทั้งหมดจะต้องไม่เป็นบุคคล ในครอบครัวเดียวกัน มาร่วมกันประกอบกิจการเพื่อประโยชน์ของชุมชน และ ต้องมีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ และดำเนินการโดยชุมชน
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน เป็นงานที่เกิดขึ้นภายในชุมชน
3. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน เป็นผลผลิตของกระบวนการเรียนรู้ การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเป็นการค้นคิดอะไรใหม่ๆ
4. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ทำให้ผลผลิตมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบหมายถึง การดำเนินการวิสาหกิจชุมชนไม่ใช่นำมาผลิตเพื่อขายอย่างเดียว แต่ผลิต แปรรูป และ จัดการให้เกิดการประกอบการในรูปแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นเป็นหลัก
6. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจวิสาหกิจชุมชน เกิดได้ สำเร็จได้ด้วยความรู้และปัญญา
7. มีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายประเภทของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2548) ระบุว่า วิสาหกิจชุมชนสามารถจำแนกตามขอบข่ายของกิจการ ที่ประกอบการตามกิจกรรมที่ดำเนินการ และตามระดับการพัฒนา เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. จำแนกตามขอบข่ายของกิจการที่ประกอบการ ประกอบด้วย
 - 1.1 วิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการเดี่ยว คือ วิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการที่มีการบริหารจัดการโดยคณะผู้บริหารในชุมชนชุดเดียว โดยจะมีผลผลิตมากกว่าหนึ่งผลิตภัณฑ์ต่อบริการก็ได้
 - 1.2 วิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการในรูปแบบเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับกิจการอื่นๆ โดยแต่ละวิสาหกิจชุมชนต่างมีการประกอบการตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของกิจการของตน หากแต่มีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาเกื้อกูลเชื่อมโยงกันในรูปแบบต่างๆ

2. จำแนกตามกิจกรรมที่ดำเนินการ ประกอบด้วย

- 2.1 การแปรรูปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตของชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตรที่เป็นอาชีพหลัก เพื่อการพึ่งตนเองและเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูปข้าวในกลุ่มคนที่มีอาชีพทำนา หรือกลุ่มคนที่เป็นเครือข่ายกับชาวนา การทำผลไม้แปรรูปในกลุ่มคนที่ เป็นชาวสวนผลไม้ เป็นต้น

2.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน เช่น ยาสมุนไพร หัตถกรรมพื้นบ้าน ผ้าไหมลายพื้นเมือง ผ้าย้อมสีธรรมชาติ เป็นต้น

2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทดแทนการซื้อจากภายนอกเพื่อลดรายจ่ายและตอบสนองการพึ่งตนเองของชุมชน เช่น ปู่ยอินทรีย์เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร สบู่แชมพูน้ำยา ล้างจาน น้ำดื่ม เป็นต้น

2.4 การพัฒนาระบบการตลาด การบริการ และสวัสดิการชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี สดวกสบายขึ้น เช่น ร้านค้าชุมชน ท้องเที่ยวเชิงเกษตร โฮมสเตย์อ้อมทรัพย์ศูนย์สุขภาพ พื้นฐาน บริการซ่อมเครื่องจักรกล เป็นต้น

3. จำแนกตามระดับการพัฒนา ประกอบด้วย

3.1 วิสาหกิจชุมชนระดับพื้นฐาน ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตหรือการให้บริการที่จะนำไปใช้เพื่อการอุปโภค บริโภค มุ่งเน้นการลดรายจ่าย การประหยัดและออม เพื่อให้ดำรงชีวิตได้อย่างพออยู่พอกิน ทั้งระดับครัวเรือน ชุมชนและระหว่างชุมชน

3.2 วิสาหกิจชุมชนระดับพัฒนา ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตหรือการให้บริการเพื่อการลดรายจ่าย และมีส่วนเหลือสามารถนำไปแบ่งปันแลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายให้เกิดรายได้เพิ่ม หรือมีทุนเพิ่มในการประกอบการอันนำไปสู่การอยู่ดีกินดีของครัวเรือน ชุมชน และระหว่างชุมชน

3.3 วิสาหกิจชุมชนระดับก้าวหน้า ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนที่มีการประกอบการ ทั้งภาคการผลิตและการบริการ ที่มุ่งสู่การเพิ่มรายได้ ขยายการลงทุน ลดการนำเข้าและเพิ่มการส่งออก จนสามารถบริหารจัดการจัดสรรผลกำไร เพื่อเป็นสวัสดิการแก่ชุมชน และขยายไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน ขนาดกลาง

2.2.2 แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมักจะเป็นเรื่องการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขธรรมชาติ เป็นเรื่องของความมั่นคงและมีอยู่มีกิน ทั้งในวันนี้และวันหน้าและต้องมีแนวทางเฉพาะที่สอดคล้องกับแนวคิด เป้าหมายที่ เอื้อให้ เกิดการพัฒนาตามระบบเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งตนเองได้ โดยในปัจจุบันมีนักวิชาการ ได้มีการนำเสนอแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในทัศนะที่แตกต่างกัน

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐและพิทยา ว่องกุล, (2545) ได้อธิบายในลักษณะของการพัฒนาใน ด้านองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งชุมชนต้องสามารถตอบคำถาม 3 ข้อหลักๆ คือ

1) ทุน คืออะไร ซึ่งทุนที่ใหญ่ที่สุดเป็นทุนของชุมชน
 2) ความรู้ คืออะไร โดยที่ความรู้ สามารถเรียนรู้ ได้จากท้องถิ่น จากผู้รู้ จากการปฏิบัติพิสูจน์ทดลอง ซึ่งการทำวิสาหกิจชุมชนต้องการความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งได้จากการผสมผสานปรับประยุกต์ความรู้เก่ากับความรู้นี้ใหม่ให้กลายเป็นอะไร ที่ลงตัวในสถานการณ์วันนี้ความรู้เช่นนี้เป็นความรู้ที่เป็นอำนาจและเป็นความรู้ที่สร้างพลังให้กับชุมชน

3) ตลาด คืออะไร ซึ่งตลาดที่วันนี้ ไม่ใช่ตลาดที่ขายของในเมืองหรือชุมชนใหญ่แต่ที่จริงแล้วตลาดที่ใหญ่ที่สุดในที่นี้คือ หมู่บ้านหรือชุมชน ผู้บริโภคที่ใหญ่ที่สุดคือชาวบ้านหรือคนในชุมชน ถ้าหาก ชุมชนมี

ความเข้มแข็งและประสานกันเป็นเครือข่าย ร่วมกันใช้ผลิตภัณท์ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ตลาดในชุมชนก็จะดำเนินไปอย่างสมบูรณ์

เสรี พงศ์พิศ, (2546) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้

1. วิสาหกิจชุมชนมีฐานการเริ่มต้นและการดำเนินงานอยู่ที่ชุมชน เพราะครอบครัวและชุมชน เป็นหน่วยผลิตที่สร้างผลผลิตจริงของระบบเศรษฐกิจ

2. วิสาหกิจชุมชนต้องการการบริหารจัดการที่มีอิสระ และสอดคล้องกับศักยภาพในการบริหารจัดการขององค์กรชุมชน จึงต้องมีรูปแบบนิติบุคคลเฉพาะไว้ รองรับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการที่มีอิสระเป็นหลักประกันที่สำคัญที่สุดของการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองที่เป็นจริง

3. วิสาหกิจชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและภูมิปัญญา เพราะครอบครัวและชุมชนเป็น ผู้สร้างผลผลิตและสืบทอดภูมิปัญญา จึงควรได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นการคืนสิทธิในการ จัดการผลผลิตและการพัฒนาผลิตภัณท์ ให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนพัฒนาระบบการพึ่งตนเองที่เป็นจริงขึ้น

4. วิสาหกิจชุมชนมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน วิสาหกิจชุมชนที่แท้จริงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการพึ่งตนเองและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน คือไทยการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้จากการจัดการทรัพยากรและผลผลิต แสวงหาและพัฒนาความรู้บนฐานความรู้และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน

5. วิสาหกิจชุมชนมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชน พัฒนาระบบทุนและระบบสวัสดิการของชุมชน เป็นการสร้างผลผลิตและผลิตภัณท์ ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมกำกับความสัมพันธ์กับทุกฝ่าย ไม่ใช่การฉวยโอกาส การผลิตในปริมาณมาก และการแสวงหากำไรสูงสุด

6. การพัฒนาวิสาหกิจของชุมชน สามารถดำเนินการในรูปแบบการสร้างร่วมมือกับองค์กรภายนอก เพราะองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชนยังมีข้อจำกัดในความสามารถด้านบริหารจัดการ เป็นการสร้างความร่วมมือโดยองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจ และเป็นผู้ เลือกองค์ กรภายนอกเข้ามาในกระบวนการความร่วมมือที่เกิดขึ้น ไม่ใช่การตัดสินใจโดยหน่วยงานหรือองค์ กรภายนอกที่ไม่ใช่องค์กรชุมชน

7. การพัฒนาวิสาหกิจของชุมชน สามารถดำเนินการในรูปแบบการร่วมทุนกับองค์กรภายนอกโดยมีทุนหลักในการดำเนินงานจากชุมชน ในกรณีที่องค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชน ยังมีข้อจำกัดในด้านทุนเป็นการสร้างความร่วมมือโดยองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจ และเป็นการร่วมทุนระหว่างองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรภายนอกโดยมีการกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสม

จิระนุช ชาญณรงค์กุล (2558) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนจะมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต้องมีการบริหารจัดการดังนี้

1. ด้านแผนการดำเนินงาน มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่มุ่งไปสู่การพึ่งตนเองอย่าง ยั่งยืนมีแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมกับชุมชนเตรียมตัวให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

2. ด้านทรัพยากรและการเงิน มีการนำทรัพยากรที่มีมาใช้ ที่มาของเงินทุนและทรัพยากรมีความชัดเจน เช่น ทรัพยากรเดิม สะสมทุนจากสมาชิก กู้ รวมทั้งใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด
3. ด้านระบบบัญชี มีการบันทึกบัญชี ถูกต้อง ตรงเวลา มีการสื่อสาร เปิดเผยข้อมูลการเงิน บัญชีอย่างสม่ำเสมอและใช้ประโยชน์จากข้อมูลบัญชี
4. ด้านโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดโครงสร้างที่เหมาะสม มีการบริหารจัดการคนให้เหมาะสมกับงาน
5. ด้านการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลง ข้อบังคับการอยู่ร่วมกัน มีกฎระเบียบหรือ ข้อตกลง ข้อบังคับที่ถูกต้องโดยสมาชิก มีความชัดเจนและบันทึกหลักฐาน
6. ด้านการบริหารธุรกิจ มีการผลิตสินค้าตรงตามความต้องการของลูกค้า สินค้ามีคุณภาพกำหนดปริมาณและราคาอย่างเหมาะสม มีเป้าหมายตลาดชัดเจน มีการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านต่าง ๆ มีการจัดสรรกำไร สวัสดิการและผลตอบแทนแก่สมาชิกกรรมการและชุมชน
7. ด้านการจัดการข้อมูล มีการรวบรวมข้อมูลและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สะดวกในการใช้งาน ข้อมูลมีคุณภาพถูกต้อง น่าเชื่อถือ เหมาะสมเพียงพอทันสมัย เป็นปัจจุบันและมีการใช้ประโยชน์จากข้อมูล
8. ด้านการสื่อสาร มีการสื่อสารภายในกลุ่มสมาชิกและบุคคลภายนอก เช่น การประชุมอบรม ประชาสัมพันธ์
9. ด้านการมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการประเมิณการยอมรับของวิสาหกิจ ชุมชนต่อชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อเศรษฐกิจชุมชน เน้นการช่วยขับเคลื่อน ช่วยผลักดันการสนับสนุนแก่วิสาหกิจชุมชน

2.2.3 แนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน ให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

แนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป ซึ่งเกิดจากคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกกลุ่มร่วมกัน ให้ข้อเสนอ มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการเงิน วิสาหกิจชุมชนศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้า ชุมชนมีจุดเด่นหนึ่ง คือ เรื่องความเข้มแข็ง ทางด้านการเงิน โดยมีกองทุนเป็นของตนเองไม่ต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอก เพียงแค่ ทุกคนนำสินค้ามาฝากขายและอุดหนุนซื้อสินค้า ในร้านค้าชุมชนเท่านั้น ซึ่งแนวทางนี้จะทำให้เกิด ความยั่งยืน นอกจากนั้น สิ่งที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม คือ นำเงินส่วนนี้ไปต่อยอด สร้างผลกำไร และ ขยายเป็นกองทุนระดับอำเภอ และจังหวัด เนื่องจากปัจจุบันมีกองทุนเฉพาะในระดับตำบล โดยได้จากผลกำไรร้อยละ 15 นำมาไว้ใน กองทุนนี้ เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตคนใน ชุมชนทุกด้าน เช่น ระบบการศึกษา สังคม และสิ่งแวดล้อม
2. ด้านการผลิต แนวทางการจัดการด้านการผลิตของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้า ชุมชนในภาพรวมเริ่มจากการสร้าง ทัศนคติ ความเชื่อร่วมกันของสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนว่า ทุกคนเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน ตั้งแต่ กระบวนการผลิต แปรรูป และตลาด คณะ กรรมการร่วมกับหน่วยงานภายนอกให้ความรู้ หรือคอยเป็นที่ปรึกษาในเรื่องที่สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนยังไม่มี ความชำนาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การ

พัฒนาสร้างผลิตภัณฑ์ สร้างมาตรฐาน พัฒนaborรจุภัณฑ์ พัฒนাত্রาสัญลักษณ์โดยใช้ โลโก้เดียวกันทั้งหมด รวมถึงระบบโปรแกรม ที่สามารถเชื่อมโยงการผลิตและการขายได้ ทั้งระบบ เพื่อให้ผลผลิตมีความน่าสนใจ มีเอกลักษณ์โดดเด่น มีบรรจุภัณฑ์สวยงาม ทันสมัย ได้มาตรฐานคุณภาพ ตลอดจน มีการจัดทำระบบข้อมูล การผลิตพืช ผัก ผลไม้ และผลิตผลอื่นๆ ของสมาชิก เมื่อแสกน เครื่องบาร์โค้ดสามารถทราบข้อมูลเหล่านี้ได้ อย่าง ครบถ้วน ประกอบกับสร้างมาตรฐานของสินค้า ร่วมกันระหว่างสมาชิก เพื่อให้สินค้าของร้านค้า ชุมชน เป็นที่น่าเชื่อถือเรื่องมาตรฐานคุณภาพ ตลอดจนมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการ ผลิต โดยอาจเป็นเครื่องมือเครื่องมือที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสาน เพื่อลดการใช้แรงงานลดต้นทุน การ ผลิต และได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพมากขึ้น ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงาน ภาครัฐ

3. ด้านการตลาด การพัฒนาโปรแกรมเกี่ยวกับการซื้อขาย สินค้าทั้งระบบ ทั้งเรื่องสต็อกสินค้าใน ระดับ ตำบล อำเภอ และจังหวัด บาร์โค้ดสินค้า ระบบการเงินบัญชี รายรับ รายจ่าย สามารถบันทึก รายการ แบบ online และตามเวลาจริง (real time) ตรวจสอบติดตามสถานะของข้อมูล และวิเคราะห์รายงานได้ ซึ่งโปรแกรมดังกล่าว เชื่อมโยงกับการวางแผนการผลิต การวางแผน ระบบโลจิสติกส์ โดยชุมชนอื่น ๆ สามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้ เพิ่มบทบาทใหม่เป็นศูนย์กระจายสินค้า จังหวัด และทำตลาดสินค้าออนไลน์ ทำแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ หรือแม้กระทั่งตลาด ต่างประเทศ และการตลาดมีระบบชัดเจนขึ้น ไม่ใช่ต่างคน ต่างทำ กล่าวคือ ให้สมาชิกที่นำ ของมาฝากขายทำตาม order ที่ร้านค้าชุมชนสั่ง เพราะมีข้อมูลในชุมชนที่ วิเคราะห์ไว้เบื้องต้นแล้ว ทำให้คณะกรรมการสามารถจัดสรรให้แต่ละกลุ่ม แต่ละครัวเรือนผลิตอะไร จำนวน เท่าไหร่ ได้อย่างแม่นยำ ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจฐานราก มีความเข้มแข็ง ทุกคนสามารถเข้ามาถือหุ้น เป็น เจ้าของปัจจัยการผลิต ผลผลิต และกำหนด ราคาขายเองได้ นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงสถานที่ จำหน่ายสินค้าให้มีเอกลักษณ์ ปรับปรุง ทักษะคุณภาพโดยรอบให้สวยงาม โดดเด่น สามารถ สังเกตได้ง่าย ปรับปรุงพื้นถนนไม่ให้เป็นหลุม เป็นบ่อ ซ่อมแซมห้องน้ำที่ชำรุด ทำความสะอาดห้องน้ำอยู่เสมอ และคัดแยก สินค้า จัดระเบียบ สินค้าแต่ละประเภท ตรวจตราสินค้าเป็นระยะ หากพบว่าเน่าเสียควรแยกออกทันที รวมถึง จัดทำป้ายวิสาหกิจชุมชนศูนย์สาธิตการเกษตร ร้านค้าชุมชนให้โดดเด่น ชัดเจน สวยงาม มี เอกลักษณ์ สะดุดตา เพื่อให้คนทั่วไปสังเกตเห็น ได้ง่าย ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นคณะกรรมการ วิสาหกิจ ชุมชน

4. ด้านการบริหารกลุ่ม ผู้นำควรพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและ คนในชุมชน โดยการทำให้เห็นเป็น แบบอย่าง จัดทำข้อมูลอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมว่าการเข้าร่วมเป็นสมาชิกวิสาหกิจและนำของมาฝาก ขายใน ร้านค้าชุมชนจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ อย่างไรบ้าง และต้องปลูกฝัง หล่อหลอมให้ คนเหล่านั้นพัฒนา ศักยภาพของตนเองเพิ่มขึ้นเรื่อยๆอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นควรพัฒนาการจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดเก็บความรู้ขึ้นอย่างเป็นระบบสามารถสืบค้น และเผยแพร่ได้ในหลากหลาย ช่องทางทั้งความรู้จากการถอดบทเรียนของวิสาหกิจชุมชน ศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชน ความรู้ เกี่ยวกับ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ผลิตผลที่สำคัญของพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์ สินค้า ชุมชน และวัฒนธรรม ประเพณีสำคัญ ของคนหลากหลายเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ในพื้นที่ เป็นต้น

5. ด้านแรงงาน ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้ทุกคนรัก สามัคคีกัน ประสานความร่วมมือกันได้ เพิ่มทักษะในการทำงานเป็นทีม ปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการทำงาน และปรับทัศนคติในการมอง เพื่อนร่วมงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายสามารถ ทำงานร่วมกันได้ รวมถึงปลูกฝัง ปรับอุปนิสัย พฤติกรรมการบริการ ทั้งการแต่งกาย ความ สะอาด สีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส แววตาเป็นมิตร กิริยาท่าทางอ่อนน้อม และการพูดจาที่สุภาพ อ่อนโยน น้ำเสียงนุ่มนวล ชัดเจน ซึ่งพฤติกรรม ที่ดีย่อมสร้างความสุขให้กับตนเอง เพื่อนร่วมงานและผู้ที่มาใช้บริการ ตลอดจนมีการตรวจสอบ รายการสินค้าที่นำมาฝากขายในร้านค้าชุมชน อย่างน้อย 2 คน เพื่อ ยืนยันซึ่งกันและกัน และ นำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อแก้ปัญหาการจดบันทึก จำนวนสินค้าผิดพลาด

6. ด้านการประสานความร่วมมือ พัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในตำบล ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการควรมาจากตัวแทนในตำบล เพื่อให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน และประสาน ความร่วมมือ กับหน่วยงานภายนอกเพิ่มขึ้น ทั้งด้านองค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ และการตลาด เพื่อตอบโจทย์เป้าหมายที่วางไว้ ในอนาคตเรื่องการขยายศูนย์ระดับอำเภอ และ ระดับจังหวัด ตลอดจนพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้ทุกตำบลจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด เพื่อสร้างระบบ เครือข่ายเชื่อมโยงทั้งหมด ซึ่งจะส่งผลให้ทุกพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ ในชุมชนได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (ชมภูนุช หนูนาคและคณะ,2563)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ

ธงชัย สันติวงษ์, (2543) ได้กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีภาระหน้าที่ที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือ (Cooperation) อย่างดีระหว่างสมาชิกฝ่ายต่างๆขององค์กร โดยผู้นำจะต้องสามารถรวบรวมพลังและใช้ ประโยชน์ของบุคลากรในองค์กรเพื่อผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

พยอม วงศ์สารศรี, (2534) ได้ให้ความหมายว่า ผู้นำต้องเป็นบุคคลที่สามารถรวบรวมความ ต้องการ และ ประสานความคิดของสมาชิกในกลุ่มเข้าด้วยกัน มีส่วนช่วยให้กลุ่มได้กำหนดจุดมุ่งหมาย ที่ชัดเจน มี ขั้นตอนในการทำงานที่แน่นอน และดำเนินงานจนบรรลุจุดมุ่งหมายนั้นด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งคุณลักษณะ ของผู้นำที่มีประสิทธิภาพควรมีลักษณะ ดังนี้

1. มีความรู้สึกไว หมายถึง ความรู้สึกไวต่อความต้องการของสมาชิกแต่ละคน และความขัดแย้งที่ เผชิญในกลุ่ม
2. ความยืดหยุ่น ผู้นำต้องไม่เพียงแต่มีความสามารถที่จะนำกลุ่มเพื่อพบกับความต้องการเท่านั้น หากยังมีความยืดหยุ่นในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นที่ต้องการอีกด้วย
3. ความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้นำต้องมีความตั้งใจที่จะริเริ่มในการมีความรับผิดชอบที่จะนำกลุ่มไปสู่ ความสำเร็จ

ธนพรรณ การหมั่นดี, (2543) ได้กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้ง หรือได้รับความไว้วางใจ อันเนื่องมาจากคุณลักษณะพิเศษของบุคคลนั้นเอง ให้เป็นผู้ที่มีอิทธิพลและบทบาทเหนือกลุ่มสามารถชักชวน หรือชี้แนะให้บุคคลอื่นช่วยปฏิบัติภารกิจต่างๆ ให้สำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

2.3.1 ลักษณะผู้นำที่ดี

ธนพรรณ การหมั่นดี, (2543) ได้กล่าวว่า ลักษณะผู้นำที่ดี มีดังนี้

1. มีความคิดริเริ่ม ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มเป็นของตนเอง มีการตัดสินใจและมีแนวคิด ชัดแย้งในข้อเสนอกับผู้อื่นได้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน คุณสมบัติข้อนี้ยังมีมากและแสดงออกได้มาก เพียงใด จะช่วยสนับสนุนเพิ่มพูนความเป็นผู้นำในตัวให้สูงขึ้นเพียงนั้น

2. ความใกล้ชิดกับสมาชิก ผู้นำที่ดีจะต้องเข้ากับสมาชิกในกลุ่มได้ ทำตัวสนิทสนมกับทุกคนได้วางตัวได้ เป็นกันเองกับสมาชิกจะช่วยให้ความเป็นผู้นำแน่นมากขึ้น

3. ความเป็นตัวแทนของกลุ่ม ผู้นำจะต้องปกป้องกลุ่ม ปกป้องและต่อสู้เพื่อประโยชน์ของสมาชิกในกลุ่มของตน คุณลักษณะข้อนี้มีอยู่ในตัวผู้ใดนั้นจะเป็นผู้นำได้ และคุณสมบัติข้อนี้มีอยู่ใน ตัวผู้นำมากเพียงใด ผู้นำนั้นจะเป็นผู้นำที่ดี เป็นที่รักใคร่นับถือของผู้ตาม

4. การแบ่งงานผู้นำที่ดีจะต้องสามารถกำหนดลักษณะงานทั้งของตนเองและของสมาชิกในกลุ่มได้ ชัดเจน และสามารถเข้าใจในความสัมพันธ์ของงานแต่ละส่วนที่สมาชิกแต่ละคนทำ

5. การบังคับบัญชา ผู้นำสามารถห้ามการกระทำบางประการของสมาชิกในกลุ่มที่เห็นสมควร ห้าม เหตุผลการกระทำของกลุ่มได้เมื่อต้องการรวมถึงการใช้ความเด็ดขาดในการตัดสินใจลงโทษผู้กระทำผิดตาม ระเบียบของกลุ่มได้

6. การติดต่อสื่อสาร ผู้นำที่ดีจะต้องคอยให้ข่าวสารและรับรู้ข่าวสารของสมาชิก จัดให้มีการ แลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน ตลอดจนเป็นผู้ที่รู้เกี่ยวกับความเป็นไปของกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินไปใน กลุ่มของตนอยู่ตลอดเวลา

7. การยอมรับ การที่ผู้นำแสดงการยอมรับหรือไม่ยอมรับ รวมทั้งการอนุมัติและไม่อนุมัติการกระทำ ของสมาชิกกลุ่ม

8. ผลงาน ผู้นำจะต้องเป็นผู้กำหนดระดับของผลงานของสมาชิกและของกลุ่มเป็นส่วนร่วม ผู้นำที่ดี จะต้องเป็นผู้สนับสนุนให้สมาชิกมีความมานะ ความพยายาม เพื่อผลงานที่ดีกว่ามากกว่า สูงค่ากว่าอยู่เสมอ

9. การตัดสินใจ ผู้นำที่ดีจะต้องตัดสินใจได้ และกล้าที่จะตัดสินใจ โดยเฉพาะเมื่อได้พิจารณาไตร่ตรอง อย่างรอบคอบในเรื่องราวนั้นๆ พอควรแล้วผู้นำที่ไม่ตัดสินใจอะไรเลยจะไม่เป็นที่พึงของผู้ตามได้

10. การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้นำที่ดีไม่ควรถืออำนาจในงาน ความคิดเห็นของแต่ละคนนั้น มีคุณค่า ควรรู้จักใช้วิธีพิจารณาความคิดเห็นด้วยใจเป็นธรรม นอกจากจะเป็นผลดีต่องานในแง่ที่ได้รับการ พิจารณาเป็นอย่างดีจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้วยังมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดียิ่งในระหว่างผู้ที่ทำ งานร่วมกันอีกด้วย

11. การรู้จักผู้ร่วมงาน หมายถึง การรู้จักสมาชิกของกลุ่มแต่ละคนอย่างจริงจังในทุกแง่มุม รู้ถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติของแต่ละคน เพื่อที่จะมอบหมายให้แต่ละคนได้ทำงานที่เหมาะสม

12. ความสามารถ ผู้นำที่ดีต้องมีความสามารถหรือสมาชิกในกลุ่มในวิชาการบางแขนงและความสามารถในการเข้าใจคน เป็นต้น

บุญทัน ดอกโรสง, (2550) ได้สรุปเกี่ยวกับผู้นำไว้ว่า ผู้นำ (Leader) หมายถึง ผู้มีอิทธิพล มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการเป็นผู้นำและแนะนำ เพราะผู้นำต้องคอยช่วยเหลือกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดตามความสามารถผู้นำไม่เพียงแต่ยืนอยู่เบื้องหลังกลุ่มที่คอยแต่วางแผนและผลักดัน แต่ผู้นำจะต้องยืนอยู่ข้างหน้ากลุ่ม และนำกลุ่มปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย สรุปได้ว่า ผู้นำ (Leader) คือบุคคลที่สามารถชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่น ให้ปฏิบัติงาน สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.3.2 ความหมายของภาวะผู้นำ

กิติ ตย์คคานนท์, (2534) ภาวะผู้นำ คือ ศิลปะ หรือ ความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะจูงใจหรือใช้ อิทธิพลต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อ ปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการสื่อความหมายหรือการติดต่อกันและกันให้ร่วมใจกับ ตนดำเนินการ จนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ การดำเนินการ จะเป็นไปในทางดีหรือชั่วก็ได้ ฉะนั้น ไม่ว่าจะคนๆ นั้นจะเป็นอธิบดี ประธานกรรมการ หรือ ผู้อำนวยการ หรือผู้จัดการบริษัทแม้แต่หัวหน้าโจรแต่ละคนจะต้องมีภาวะผู้นำทั้งนั้นแต่เป็น ลักษณะของผู้นำที่มีรูปแบบไม่เหมือนกัน

ทองอินทร์ วงศ์โสธร, (2523) ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการใช้อิทธิพล ทางสังคมต่อกิจกรรมของกลุ่มบุคคลในสถานการณ์อย่างหนึ่ง เพื่อนำกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์

พยอม วงศ์สารศรี, (2534) ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้นำ) ใช้อิทธิพลและอำนาจของตนกระตุ้นชี้นำให้บุคคลอื่น (ผู้ตาม) มีความกระตือรือร้น เต็มใจทำในสิ่งที่เขาต้องการ โดยมี เป้าหมายขององค์การเป็นจุดหมายปลายทาง

2.4 แนวคิดบทบาทของผู้นำ

นพพงษ์ บุญจิตราดุล, (2535) กล่าวถึงบทบาทของผู้นำที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) ผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกัน (Maintenance of membership) หมายถึง จะต้องอยู่ใกล้ชิดกับกลุ่ม มีความสัมพันธ์คนในกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มทำให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน

2) ผู้ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Objective attainment) หมายถึง เขาจะต้องรับผิดชอบในกระบวนการวิธีการทำงานด้วยความมั่นคง และเข้าใจได้ และเขาจะต้องทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

3) ผู้อำนวยให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม (Group interaction facilitation) หมายถึง เขาจะต้องปฏิบัติงานในทางที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์และปฏิบัติกันด้วยดีของสมาชิกในกลุ่ม การติดต่อสื่อสารที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและเป็นการช่วยให้หน้าที่นี้บรรลุเป้าหมาย

ส่วนบทบาทและหน้าที่ของผู้นำตามทัศนะของ สมชาติ กิจบรรจง (2544) จำแนกออกเป็น 6 ประการ คือ สร้างความเข้าใจในองค์การให้เกิดกับผู้ใต้บังคับบัญชา การปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ การวางแผนและกำหนดงาน การพัฒนาคนทำงาน ทาวิธีจะได้รับความร่วมมือจากทีมงาน การปรับปรุงตนเองเช่นเดียวกับ สมชาติ กิจบรรจง (2544) ที่กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้นำในการบริหารงานไว้ 7 ประการ ดังนี้ การวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การ สั่งและมอบหมายงาน (Directing) การควบคุมงาน (Controlling) มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ประสานประโยชน์ (Relationship Coordinating)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิภาดา มุกดา, (2557) ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมของการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ด้านแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการให้กับผู้ผลิตสินค้าสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้ ในด้านกำลังคน ควรมีการให้ความช่วยเหลืออบรมทักษะการผลิตและมีการแบ่งงานกันทำ ด้านการเงิน ควรมีการแหล่งเงินทุนกู้ยืมที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำให้กับกลุ่มที่ผลิต และควรทำการฝึกอบรมให้ความรู้ในการจัดท่างการเงินตามหลักการบัญชีอย่างถูกต้องด้านการบริการจัดการวัตถุดิบที่เหลือจากการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้านวิธีการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยเหลือให้ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้าง การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับการปฏิบัติงานภายในกลุ่ม และผู้ผลิตควรมีการ ติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ แล้วเฝ้าหาโอกาสในการสร้างเครือข่าย เพื่อร่วมกำหนดมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้มีทิศทางในการผลิตที่ถูกต้อง ด้านตลาด ควรจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐานขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP ให้มากขึ้นทุกรูปแบบเพื่อเพิ่มโอกาสและช่องทางในการเข้าถึงผู้บริโภค การตั้งราคาสินค้าควรที่จะกำหนดราคาสินค้าให้เหมาะสมกับตลาดส่วนด้านการประชาสัมพันธ์ควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้กับผู้บริโภคได้รับทราบโดยผ่านจากสื่อต่าง ๆ เช่นใบปลิว วิทยุโทรทัศน์ท้องถิ่น เว็บไซต์เป็นต้น และ6) ด้านการบริหารจัดการเครื่องจักรเครื่องมือหน่วยงานควรเข้ามาให้คำแนะนำในการวางแผนการผลิตทุกขั้นตอนฝึกให้สมาชิกเรียนรู้คัดเลือกเครื่องมือก่อนการใช้งาน ทุกครั้ง การบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องจักรเพื่อยืดอายุการใช้งานยาวนาน

สมชาย น้อยฉ่ำ และคณะ, (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปการบริหาร จัดการและผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จาก กลุ่ม ตัวอย่างทั้งสิ้น 144 คน ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 ตำแหน่งสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก 9 - 16 คน มีระยะเวลาจัดตั้งกลุ่ม 7 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มการแปรรูป โดยมีระบบการเงินเป็นทุนของกลุ่ม แหล่งที่มาของทุนเป็นเงินกู้จำนวน 30,001 - 50,000 บาท มีรายได้ 25,001 - 50,000 บาท และตลาดของวิสาหกิจชุมชนเป็นตลาดในชุมชน การวิเคราะห์การดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีระบบควบคุมทางการเงินแบบง่าย ๆ แต่เป็นระบบ และมีบัญชีวิสาหกิจที่ถูกต้อง ผลประกอบกิจการกลุ่มทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการประกอบกิจการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งกลุ่มทุกข้อ มีการประกอบกิจการอย่างต่อเนื่อง กลุ่มวิสาหกิจที่กู้ยืมเงินทุนเพื่อประกอบกิจการส่วนใหญ่ค้างชำระบ้าง แต่ส่งตามกำหนด และกลุ่มวิสาหกิจมีกฎระเบียบและข้อบังคับของกลุ่มที่ชัดเจน ได้จดทะเบียนจัดตั้งแล้วและได้ประกอบการ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายควรกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน และกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ ที่ครอบคลุม รวมถึงการมีระบบบัญชี ควบคุมตรวจสอบได้ง่ายๆ

สมพันธ์ เตชะอธิก, (2545) ได้ทำการศึกษาและมองความเข้มแข็งของชุมชนในฐานะที่เป็นหัวใจสำคัญของการสร้างเศรษฐกิจพึ่งตนเอง โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในชุมชน ดังนี้

1. ชุมชนที่มีผู้นำที่มีความสามารถ โดยเป็นผู้นำตามธรรมชาติไม่ใช่ผู้นำเชิงอำนาจ จัดสรรเฉพาะผลประโยชน์เพื่อตนเองและพรรคพวก แต่ต้องเป็นไปในลักษณะของการมีผู้นำที่หลากหลายสามารถแบ่งบทบาทหน้าที่กันทำได้อย่างสอดคล้องประสาน ตลอดจนการมีผู้นำที่ดี มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความเสียสละ และมีความอดทน เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาและทำให้ชุมชนเกิดความเข้ม คนในชุมชน พึ่งตนเองได้ จนนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ชุมชนมีประชาชนที่ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมสาธารณะต่างๆไม่ใช่เฉพาะการรอรับแต่ผลประโยชน์ หากแต่เกิดจากกระบวนการของการร่วมคิด การร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมสรุปบทเรียน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน และที่สำคัญคือ มีการหมุนกลับไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนสลับสับเปลี่ยนเป็นวงจรการ พัฒนาที่ต่อเนื่อง

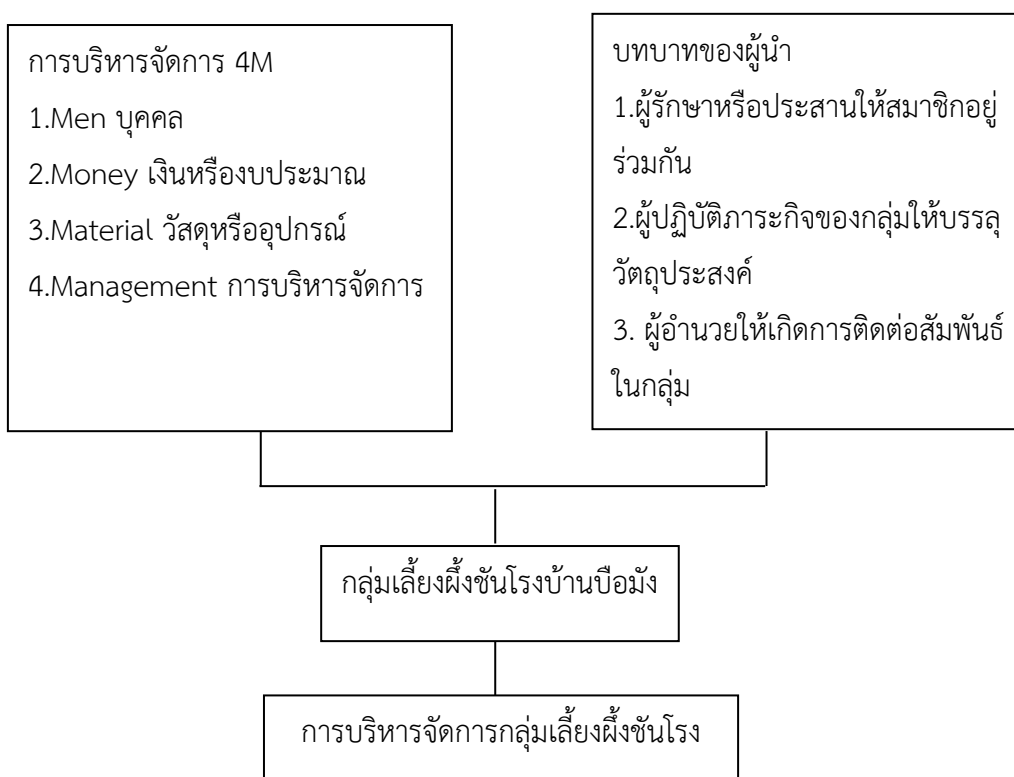
3. ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์หรือกลุ่มกองทุนของตนเองในการสร้างรากฐานการ พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ และมีการเชื่อมโยงกับทรัพยากรจากภายนอก ซึ่งการระดมทุนนี้สามารถช่วยเหลือสวัสดิการชุมชนได้ ตั้งแต่เกิด อยู่ เจ็บ แก่ และตาย ได้อย่างมีศักดิ์ศรี รวมทั้งสามารถทำธุรกิจชุมชนที่มีชาวบ้านเป็นเจ้าของร่วมกัน

4. ชุมชนมีกิจกรรมสาธารณะที่ดำเนินการร่วมกันอย่างสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเช่น กิจกรรมที่มีรากฐานของการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจชุมชน

5. ชุมชนมีหลักในการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล คือ มีคุณธรรม มีนิติธรรม มีความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณ บัญชีรายรับ-รายจ่าย การจัดทำแผนโครงการต่างๆ มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีส่วนร่วมของผู้นำและประชาชนในชุมชน มีความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงินทุนกับกิจกรรมที่ดำเนินการ และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ หรือสร้างสรรค์พลังชุมชนให้เข้มแข็ง

6. ชุมชนมีความเป็นประชาคมที่มีความร่วมมือระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนและ ผู้นำชุมชน มีการรวมกลุ่มและเกิดเวทีระดมสมองด้วยความรักสามัคคี ใช้ปัญญาร่วมกันอย่างเท่าเทียม มีการเรียนรู้ สรุปลผลการทำงานเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอและสื่อสารข้อมูลอย่างทั่วถึง

2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง กรณีศึกษาบ้านป้อม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง บ้านป้อม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา และเพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงพื้นที่บ้านป้อม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ซึ่งในบทนี้กล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะเวลาการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. ระยะเวลาการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (key informant) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ประธานกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง จำนวน 1 คน
2. ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน
3. เจ้าหน้าที่สภาเกษตรกรจังหวัดยะลา จำนวน 1 คน
4. สมาชิกกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง จำนวน 5 คน

โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบมี จุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposive Selection) เพื่อให้ได้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติ ภายใต้กรอบของการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มผู้เลี้ยงชันโรง กรณีศึกษา บ้านป้อม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ได้แก่ การสัมภาษณ์ (Interviews) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแนวทางในการกำหนดกรอบคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ (Main Questions) ได้มา

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปัญหาของคำถามในการศึกษา โดยในการสัมภาษณ์นั้นให้ครอบคลุมเนื้อหาตามที่ต้องการ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. กำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมกรอบการศึกษาค้นคว้า
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอต่อที่ปรึกษาวิจัย เพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ที่ปรึกษาตรวจ เพื่อพิจารณาประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยรวมถึงความถูกต้องเหมาะสม และ ปรับปรุงแก้ไขทางด้านภาษาตามคำแนะนำ
5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง เรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยประสานไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์ให้กับ 1)ประธานกลุ่มเลี้ยงผิงชันโรง จำนวน 1 คน 2)ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 3)เจ้าหน้าที่สภาเกษตรกรจังหวัดยะลา จำนวน 1 คน 4)สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงผิงชันโรง
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงการ เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
4. ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลโดยใช้วิธีการจดบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำมาทำเป็นวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
2. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์ แยกแยะ ตามวัตถุประสงค์
3. นำข้อมูลที่วิเคราะห์ มาเรียบเรียงข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์
4. นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย

ระยะเวลาการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงบ้านป้อมมังและบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงพื้นที่บ้านป้อมมัง ได้ดำเนินการตั้งแต่เดือนมิถุนายน - ตุลาคม 2567

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการนำเสนอถึงการบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง กรณีศึกษาบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ส่งผลจากการศึกษาเป็นการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประเด็นหลัก คือ

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

การตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา พบว่ามีการบริหารจัดการแบบ 4 M 1) ด้านบุคคล 2) งบประมาณ 3) วัสดุอุปกรณ์ 4) การจัดการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การบริหารด้านบุคคล พบว่า กลุ่มชันโรงบ้านป้อมัง จากแรกเริ่มมีกลุ่มคนสามคนที่มีความคิดอยากพัฒนาบ้านเกิดให้คนในชุมชนมีรายได้ จากนั้นมีประชาชนที่มีความสนใจในการเลี้ยงผึ้งชันโรง ก็เริ่มทยอยเข้ามาเป็นสมาชิก สำหรับสมาชิกที่ขาดความรู้ในเรื่องการเลี้ยงผึ้งชันโรง ทางกลุ่มจะมีการส่งเสริมพัฒนาความรู้ของสมาชิกโดยการพาสมาชิกไปศึกษาดูงาน อบรม จนเป็นระบบและได้ทราบถึงวงจรของชันโรง และมีการแบ่งหน้าที่ต่างๆอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเกิดประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่มที่กำหนดไว้

ดังคำกล่าว

“กลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง ในการทำงานร่วมกัน ณ ตอนนี้อย่างเป็นระบบและสามารถแบ่งหน้าที่สมาชิกในการทำงานได้อย่างชัดเจน” (นายรุสดี ยาหะแม สัมภาษณ์ส่วนบุคคล 20 กันยายน 2567)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแนวทางการบริหารด้านบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในการนำพากลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืนกลุ่มชันโรงบ้านป้อมัง ได้มีการบริหารจัดการโดยการแบ่งหน้าที่ต่างๆอย่างชัดเจนตามความถนัดของแต่ละบุคคล เช่น คนที่มีความรู้ความสามารถด้านการเลี้ยงผึ้งชันโรง คนที่มีหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงชันโรงให้กับคนที่มาศึกษาดูงานหรือออกงานต่างๆ คนที่มีความสามารถด้านการทำกล่องเลี้ยงผึ้งชันโรง คนที่มีความรู้ด้านบัญชี เป็นต้น

2) ด้านงบประมาณ พบว่า กลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมัง มีการบริหารจัดการงบประมาณและค่าใช้จ่ายอย่างประหยัด โดยกลุ่มจะคำนึงถึงผลประโยชน์เป็นหลักในการใช้จ่ายแต่ละครั้ง และวัสดุอุปกรณ์ที่

สมาชิกมีอยู่แล้วก็สามารถนำมาต่อยอดในส่วนของอุปกรณ์ในการเลี้ยงผึ้งชันโรง เพื่อประหยัดงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์ได้อีกด้วย ทำให้เกิดการลดค่าใช้จ่ายได้อย่างมากอีกทั้งกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมยังมีการหาหน่วยงานต่างๆมาสนับสนุนด้านงบประมาณและของงบประมาณจากองค์กรภายนอก มีการใช้สื่อออนไลน์ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ ทำให้องค์กรหน่วยงานและผู้พบเห็นสนใจในผลิตภัณฑ์ ทำให้มีองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆมาสนับสนุนด้านงบประมาณ ทำให้มีงบประมาณมาหมุนเวียนภายในกลุ่มและยังสามารถพัฒนาแปรรูปสินค้าได้

ดั่งคำกล่าว

“ภายในกลุ่มไม่มีเงินสนับสนุน และได้เก็บเงินจากสมาชิกคนละ 30 บาทต่อเดือน เพื่อเป็นเงินกองกลาง และจากนั้นได้มีหน่วยงานหลายๆหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ เช่น องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา” (นายรุสดี ยาหะแม สัมภาษณ์ส่วนบุคคล 24 กันยายน 2567)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแนวทางสำคัญการบริหารงบประมาณของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง ได้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในการใช้จ่ายอย่างประหยัดและคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลักในการใช้จ่ายแต่ละครั้ง เพื่อประหยัดงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์ อีกทั้งยังมีการหาหน่วยงานต่างๆเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆจากหน่วยงานภายนอก หรือการใช้สื่อออนไลน์ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ ทำให้กลุ่มมีงบประมาณในการที่จะจัดซื้ออุปกรณ์ต่างๆตามความต้องการของกลุ่ม

3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ในการวางรังผึ้งชันโรงควรยกสูงจากระดับพื้นดิน เพื่อป้องกันจากศัตรู เช่นมด และควรมีหลังคาด้านบนรังชันโรงเพื่อป้องกันฝนและแสงแดด กล่องไม้ที่เลี้ยงชันโรงต้องดูแลเป็นพิเศษ เพราะปลวกอาจจะกินไม้ได้ ต้องดูแลโดยการเอาถุงมาปิดไว้ด้านบนกล่องเพื่อลดการกัดกินของปลวก ซึ่งการดูแลไม้เป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะไม่มีการดูแลตามเวลา จึงต้องหลีกเลี่ยงการโดนน้ำ ในส่วนวัสดุที่เป็นพลาสติกจะไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องการโดนน้ำ แต่อาจจะมีปัญหาเรื่องความทนทานและวัสดุอุปกรณ์นั้นจะมีสถานที่เก็บวัสดุให้เป็นที่เป็นทางและจะมีการจัดระเบียบให้เรียบร้อย ถ้าวัสดุอุปกรณ์เกิดความเสียหายทางกลุ่มจะรับผิดชอบกันเองเว้นแต่อุปกรณ์นั้นสมาชิกเป็นคนยืมและทางครอบครัวหรือใครที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเมื่อเกิดความเสียหายก็ต้องรับผิดชอบเอง

ดั่งคำกล่าว

“ในส่วนของ การวางรังชันโรงควรที่จะยกสูงจากระดับพื้นดิน พร้อมมีหลังคาด้านบนรังชันโรง เพื่อป้องกันจากฝนและแสงแดด ต้องดูแลรังเป็นอย่างดีไม่ให้ศัตรูเข้ามารบกวนเนื่องจากมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพน้ำผึ้งชันโรงจะมีการจัดระเบียบวัสดุอุปกรณ์โดยไม่ตั้งวัสดุอุปกรณ์เพ่นพ่าน” (นายรุสดี ยาหะแม สัมภาษณ์ส่วนบุคคล 20 กันยายน 2567)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ของกลุ่มเลี้ยงผึ้ง ชนโรงได้มีการดูแลรักษาและมีการเช็ควัสดุอุปกรณ์ทุกๆเดือนและมีการดูแลรังผึ้งชนโรง เพื่อที่จะสามารถ นำมาผลิตหรือแปรรูปได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้คนที่ทำหน้าที่ดูแลเช็ควัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้สามารถใช้งานได้นาน

4) ด้านการจัดการ พบว่า ในการทำงานภายในกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ได้อย่างชัดเจน เช่น คนที่มีหน้าที่ ดูคนน้ำผึ้งชนโรง คนที่มีหน้าที่ทำกล่อง คนดูแลวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มมีการประเมินการทำงานของ สมาชิกมีการประชุมถอดบทเรียนปีละครั้ง เพื่อมาวางแผนการทำงานใหม่ปีต่อไป โดยจะมีการประชาสัมพันธ์ ทางออนไลน์ผ่านเพจเฟซบุ๊กของกลุ่มวิสาหกิจและเฟซบุ๊กส่วนตัวของสมาชิก ซึ่งกลุ่มมีการตั้งเป้าหมายกลุ่ม ในแต่ละปีควรถึงระดับไหน

ดังกล่าว

“ในการทำงานภายในกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน เช่น คนที่มีหน้าที่ดูคนน้ำผึ้งชนโรง คนที่มีหน้าที่ทำกล่องตามความต้องการของกลุ่ม คนที่มีหน้าที่ดูแลอุปกรณ์ มีการวางแผนปีต่อไป มีการประเมินถอดบทเรียนการทำงานของสมาชิก และกลุ่มจะมีการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ เพื่อให้เป็นที่รู้จัก กลุ่มเลี้ยงผึ้งชนโรงได้อย่างกว้างขวางขึ้น” (นายรุสดี ยาหะแม สัมภาษณ์ส่วนบุคคล 20 กันยายน 2567)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชนโรงมีโครงสร้างที่ชัดเจนใน การทำงาน มีประธานกลุ่มรองที่ปรึกษามีเลขาและมีฝ่ายเหรียญ มีการแบ่งหน้าที่ด้านต่างๆไว้อย่างชัดเจน มีการประเมินผลกลุ่ม ติดตามการทำงานของสมาชิก มีการประชุมปรึกษาหารือในแต่ละเดือน เพื่อนำพากลุ่ม ให้ไปถึงเป้าหมายและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำท้องที่ในการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเลี้ยง ผึ้งชนโรงบ้านป้อม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา พบว่ามี 3 ประการ 1) ผู้รักษาหรือผู้ประสานให้สมาชิก อยู่ร่วมกัน 2) ผู้ปฏิบัติภารกิจให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ 3) ผู้อำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม

1) ผู้รักษาหรือผู้ประสาน พบว่า ในการของสมาชิกกลุ่มเลี้ยงผึ้งชนโรง ผู้นำจะเป็นคนคอย ประสานงานให้กับสมาชิกในการปฏิบัติงานต่างๆ และคอยส่งเสริมความรู้ จัดอบรมเพิ่มทักษะใหม่ๆให้กับ สมาชิก และคอยเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก เป็นตัวแทนในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐหรือองค์กร ภายนอก เพื่อขอรับการสนับสนุน เช่น งบประมาณ วัสดุ หรือความช่วยเหลือด้านอื่นๆ และยังทำหน้าที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันบ่อยๆ ช่วยให้สมาชิกเข้าใจและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกันได้

ดั่งคำกล่าว

“ในการทำงานของสมาชิกผู้นำจะเป็นคนคอยประสานงานในการปฏิบัติงานต่างๆ คอยส่งเสริม จัดอบรมเพิ่มทักษะให้กับสมาชิก และยังคงประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานภายนอก เป็นตัวแทนในการติดต่อกับหน่วยงานรัฐ เพื่อขอรับการสนับสนุน สร้างความสัมพันธ์ให้กับสมาชิกในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ” (นายมาหาญดิน ดอละ สัมภาษณ์ส่วนบุคคล 25 กันยายน 2567)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแนวทางในการรักษาหรือประสานงานของผู้นำ มีการประสานงานให้กับสมาชิกในการปฏิบัติงานต่างๆ คอยส่งเสริมความรู้ จัดอบรมทักษะใหม่ๆ และยังเป็นคนคอยประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกเป็นตัวแทนในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรภายนอกในขอการสนับสนุน และช่วยเหลือในด้านอื่นๆ และยังสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้สมาชิกทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ให้สมาชิกกล้าที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เข้าใจในการทำงาน และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกันได้

2. ผู้ปฏิบัติภารกิจให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ พบว่า ผู้นำจะทำงานร่วมกับกลุ่มมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น มีการกำหนดเป้าหมายให้ชุมชนมีรังผึ้งชั้นโรงอย่างน้อย 1,000 รัง ผู้นำช่วยหาช่องทางจำหน่ายใหม่ๆและจะช่วยวางแผนเป็นขั้นตอน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อให้มั่นใจว่าสมาชิกทุกคนมีหน้าที่ที่ชัดเจน ผู้นำท้องที่จะคอยติดตามและประเมินผลการทำงานของกลุ่ม ดูว่าการทำงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ การที่กำหนดและแบ่งหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

ดั่งคำกล่าว

“กลุ่มชั้นโรงป้อมัง ได้มีการตั้งเป้าหมายไว้ในชุมชนจะต้องมีชั้นโรงอย่างน้อย 1,000 รัง ภายใน 4 ปี” (นายมาหาญดิน ดอละ สัมภาษณ์ส่วนบุคคล 25 กันยายน 2567)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้นำท้องที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมายร่วมกับกลุ่ม เช่น การเพิ่มจำนวนรังผึ้งในชุมชนให้ได้อย่างน้อย 1,000 รัง และการหาช่องทางจำหน่ายใหม่ๆ นอกจากนี้ผู้นำทำหน้าที่วางแผนการดำเนินงานเป็นขั้นตอน โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

3. ผู้อำนวยให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม พบว่า ผู้นำจะสร้างความร่วมมือในพื้นที่เป็นอย่างดี ประชาชนได้ให้ความสนใจในการเลี้ยงผึ้ง ชั้นโรงเพิ่มขึ้น ผู้นำจึงได้เปิดการอบรม จัดกิจกรรม เป็นต้น เพื่อให้มีความรู้ด้านการเลี้ยงสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็นในการสื่อสาร คนที่ไม่กล้า

แสดงความเห็นจึงจำเป็นต้องเปิดสื่อสารทางออนไลน์ ผู้นำจะสนับสนุนชุมชนเป็นอย่างดีเพื่อพัฒนาชุมชนในพื้นที่

ดังคำกล่าว

“การส่งเสริมปฏิบัติงานมีการจัดกิจกรรมกลุ่ม แบ่งปันบทบาทหน้าที่ สนับสนุนการฝึกอบรม มีการจัดประชุมสม่ำเสมอเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเทคโนโลยีในการสื่อสาร และยอมรับการเสนอความคิดเห็นที่สร้างสรรค์” (นายมาหาญติน ดอละ สัมภาษณ์ส่วนบุคคล 25 กันยายน 2567)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้นำในตำบลบือมั่ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ใช้กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือโดยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและจัดกิจกรรมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงสนับสนุนสมาชิกด้วยการฝึกอบรมและเปิดโอกาสให้เสนอความต้องการ ยังมีการกระตุ้นการสื่อสารที่เปิดเผยและสร้างสรรค์ผ่านช่องทางออนไลน์หรือแพลตฟอร์ม เพื่อสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการทำงานร่วมกันในการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนในพื้นที่

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง บ้านป้อม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา และเพื่อศึกษาบทบาทผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยใช้การถอดบทเรียนและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยอาศัยแนวทางการศึกษาเชิงสังคมวิทยา ซึ่งสามารถสรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อม อำเภอรามัน จังหวัดยะลา สามารถสรุปได้ 4 ด้าน 1) ด้านบุคคล 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ 4) ด้านการจัดการ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) ด้านการบริหารบุคคล พบว่า กลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อม มีการบริหารด้านบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อม ได้มีการจัดการโดยการแบ่งหน้าที่ต่างๆไว้อย่างชัดเจนตามความถนัดของแต่ละบุคคลด้านความรู้ความสามารถการเลี้ยงชันโรงที่มีหน้าที่คอยดูแลผึ้งชันโรงส่วนที่คอยให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้งชันโรงที่มีหน้าที่ให้ความรู้แก่คนที่มาศึกษาดูงานหรือออกงานต่างๆ คนที่มีความสามารถด้านการทำกล่องก็จะมีหน้าที่ในการทำกล่องตามความต้องการของกลุ่มหรือการำตามออเดอร์ อีกทั้งกลุ่มยังมีผลิตภัณฑ์ที่คอยเก็บไว้จำหน่าย ก็จะมีสมาชิกคอยดูแลในเรื่องของผลิตภัณฑ์ และด้านการจัดบัญชีก็จะมีหน้าที่บันทึกรายรับรายจ่ายของกลุ่มจัดการเรื่องงบประมาณเพื่อให้สามารถจัดการบริหารได้ง่ายและถูกต้อง

2) ด้านงบประมาณ พบว่า กลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อมมีการบริหารจัดการงบประมาณของกลุ่มได้อย่างมีระบบในการใช้จ่ายอย่างประหยัดและยังคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มในการใช้จ่ายแต่ละครั้งอีกด้วย ในส่วนของสมาชิกที่มีวัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยงผึ้งชันโรงอยู่แล้วสามารถประหยัดงบในการจัดซื้ออุปกรณ์ อีกทั้งยังมีการหาองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณ หรือมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตามสื่อออนไลน์ และยังมีมีการนำผลิตภัณฑ์มาเสนอตามงานต่างๆทำให้กลุ่มมีงบประมาณ

3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า กลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านป้อม มีการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงได้มีการรักษาดูแลวัสดุอุปกรณ์ มีการแบ่งหน้าที่ในการเช็ควัสดุทุกๆเดือน ดูแลเครื่องจักรวัสดุไม้เพื่อที่รักษาเครื่องใช้ให้ใช้ได้ยาวนานๆและยังมีการคอยดูแลรังผึ้งชันโรง แล้วยังมีการคอยตรวจสอบความต้องการในส่วนของวัสดุ ว่าต้องการอะไรเพิ่มเติม

4) ด้านการจัดการ พบว่า กลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านบือม้ง มีการบริหารจัดการวางโครงสร้างที่ชัดเจนในการปงหน้าพื้นที่ ที่ปรึกษา ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และในด้านต่างๆอย่างชัดเจนเป็นระบบโดยมีการประเมินผลการดำเนินงานของสมาชิกในทุกๆเดือน มีการปรึกษาหารือพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อที่จะนำพากลุ่มให้ไปในทางที่วางไว้และบรรลุตามวัตถุประสงค์

จากการศึกษาบทบาทของผู้นำท้องที่ในการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านบือม้ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา สามารถสรุปได้ 3 ประการ 1) ผู้รักษาหรือประธานให้สมาชิกอยู่ร่วมกัน 2) ผู้ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3) ผู้อำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) ผู้รักษาหรือผู้ประธานให้สมาชิกอยู่ร่วมกัน พบว่า ผู้นำกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสมาชิก ในการส่งเสริมความรู้ และจัดอบรมโดยการพัฒนาทักษะใหม่ให้สมาชิกและจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจในการเลี้ยงผึ้งชันโรง นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก เพื่อขอรับการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ผู้นำยังส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยแก้ปัญหาาร่วมกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานกลุ่ม

2) ผู้ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า ผู้นำมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น การมีรังผึ้งชันโรงในชุมชนอย่างน้อย 1,000 รัง และช่วยวางแผนการทำงานเป็นขั้นตอน รวมถึงแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้สมาชิกมีบทบาทที่ชัดเจน ผู้นำจะคอยติดตามและประเมินความก้าวหน้าและสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้กลุ่มทำงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3) ผู้อำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม พบว่า ผู้นำกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการสร้างความร่วมมือ โดยส่งเสริมการเลี้ยงผึ้งชันโรงผ่านการอบรมและกิจกรรมต่างๆเพื่อเสริมความรู้และสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่ม นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นอีกด้วย

อภิปรายผล

การบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านบือม้ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา โดยรวมทั้ง 2 วัตถุประสงค์สามารถอภิปรายได้ดังนี้

วัตถุประสงค์วิจัย 1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านบือม้ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรงบ้านบือม้ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ที่ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคคล 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ 4) ด้านการจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้รวมกันเป็นองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยนำไปสู่การบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชันโรง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ถวิล จันทรชนะ (2524) การบริหารจัดการเป็นกลไกที่สำคัญในการนำเอาทรัพยากรอันได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ ไปดำเนินการให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดย

เป็นไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และจัดสรรบริหารให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ระบบการบริหารจึงถือว่าเป็นส่วนประกอบของสังคม ปัจจัยด้านต่างๆของสังคมที่มีความเชื่อมโยงกันในลักษณะเป็นผลวัตร จึงมีอิทธิพลต่อระบบการบริหารในความสำเร็จ

วัตถุประสงค์วิจัย 2 บทบาทของผู้นำท้องที่ในการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรง บ้านป้อมมิ่ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

จากการศึกษาบทบาทของผู้นำท้องที่ในการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงบ้านป้อมมิ่ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ประกอบไปด้วย 3 ประการดังนี้ 1)ผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกอยู่ร่วมกัน 2)ผู้ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3)ผู้อำนวยให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดบทบาทผู้นำของ นพพงษ์ บุญจรจิตรกุล, (2535) บทบาทและหน้าที่ของผู้นำมีหลายประการ ผู้นำเป็นทั้งหัวหน้าเพื่อนร่วมงานผู้ให้กำลังใจตลอดจนเป็นผู้ตัดสินใจและครอบคลุมถึงการบริหารงานในทุกๆด้านไม่ว่าจะเป็นบทบาทด้านวิชาการ บทบาทระหว่างบุคคล บทบาทด้านข่าวสารข้อมูล บทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ โดยมีการประสานกับองค์กรละอำนาจความสะดวกให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1.ควรจัดทำคู่มือหรือสื่อการเรียนรู้ที่สมาชิกสามารถนำไปใช้งานเองได้
- 2.ควรพัฒนาแพลตฟอร์มการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ออนไลน์และตลาดเชิงกลยุทธ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเพื่อขยายตลาดและการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์จากผึ้งชั้นโรง และเพื่อพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับกลุ่ม
2. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงในพื้นที่อื่นๆในการจัดการกลุ่มในรูปแบบต่างๆที่สามารถนำมาปรับใช้ในพื้นที่

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร.(2548). แผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2549-2552.
กรุงเทพมหานคร.
- กิติ ตย์คานนท์ (2534). เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ (พิมพ์ครั้งที่ 9).กรุงเทพมหานคร บัณฑิตวิทยาลัย.
จิระนุช ชาญณรงค์กุล. (2558). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ.เข้าถึงได้จาก:
https://ssnet.doae.go.th/wp-content/uploads/2015/10/01_OR-code-การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ.pdf [12 กันยายน 2561].
- ชมภูนุช หุ่นนาคและคณะ. (2563). แนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์สาธิต
การเกษตร ร้านค้าชุมชน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารผู้ตรวจการ
แผ่นดิน, 13(2), 21-53.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. (2545). วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก. (พิมพ์ครั้งที่
ที่ 2). กรุงเทพฯ: เอติสันเพรสโปรดักส์.
- ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์. (2548). วิสาหกิจชุมชน สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1
จังหวัดชัยนาท (เอกสารวิชาการ). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ถวิล จันทร์ชนะ.(2534) การบริหารเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงธนพัฒนา.
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2538). ภาวะผู้นำ : เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและระบบการบริหาร
การศึกษา หน่วยที่ 1-8. พิมพ์ครั้งที่ 12. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธงชัย สันติวงษ์.(2543) หลักการจัดการ พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- ธนพรรณ การหมั่นดี. (2543). การประเมินผลโครงการรวมกลุ่มรายได้/อาชีพ ของกรม
ประชาสัมพันธ์. ภาคนิพนธ์ (พัฒนาสังคม) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบัน บัณฑิต
พัฒนาบริหารศาสตร์.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534) หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- บุญทัน ดอกไธสง (2550). การจัดการองค์กร.(พิมพ์ครั้งที่ 4), กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ มหา
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2534). การบริหารบุคคล, กรุงเทพฯ : พรานนกการพิมพ์.
- มะเสาวดี ไสสาภาและคณะ. (2566). การขับเคลื่อนและสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งของเกษตรกรผู้
เลี้ยงผึ้งชันโรงเชิงพาณิชย์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. สนับสนุนโดยกองทุนส่งเสริม ววน. และ
หน่วย บพท.
- รุจิร ภู่อาระ และจันทรานี สงวนนาม. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บัค
พอยท์.
- วิจิต นันทสุวรรณ, (2547). ขบวนการชุมชนใหม่การพัฒนาแบบแผนใหม่ทางเศรษฐกิจและสังคมของ

- ชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์.
- วิภาดา มุกดา (2557). แนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดตาก. วารสารวิจัย มสค สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 10 (1), 187-205.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2548). การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ศศิชา หมดมลทิล. (2562). ท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีสู่ความยั่งยืน : หน่วยวิเคราะห์เศรษฐกิจฐานราก ส่วนเศรษฐกิจฐานรากศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน.
- สมชาติ กิจยรรยง. (2544). ความฉลาดรู้ของผู้นำ. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สมชาย น้อยน้ำ วรินทร์ธร ธารสารสมบัติ และสุภา แสงจินดาวงษ์. (2561). การบริหารจัดการวิสาหกิจ ชุมชน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น. วารสารเกษมบัณฑิต, 19(ฉบับพิเศษ), 131-139.
- สมนึก บุญเกิด (2553). การเลี้ยงผึ้งและชันโรง, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมพันธ์ เตชะอธิก. (2545), การวิจัยเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. เอกสารประกอบการ เสวนาวิชาการเรื่องการวิจัยเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น : ภาคเหนือ.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. 2548, พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชน พ.ศ.2548. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ. 2550. กลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช).
- เสรี พงศ์พิศ. (2546). ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2552). แนวคิดแนวปฏิบัติยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- อุมาพร กาญจนตลอด. (2550). บทบาทหน่วยงานภาครัฐในการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บุคคลานุกรม

- นายรุสดี ยาหะแม (ผู้ให้สัมภาษณ์), นางสาวอานิสรา ลือบาน๊ะ (ผู้สัมภาษณ์), วิสาหกิจชุมชนธนาคาร
ต้นไม้ป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 20 กันยายน 2567
- นายมาหาญดิน ดอละ (ผู้ให้สัมภาษณ์), นางสาวศิริต้า มามุ (ผู้สัมภาษณ์), วิสาหกิจชุมชนธนาคารต้นไม้
ป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 25 กันยายน 2567
- นายริดวาน ดาหะมิ (ผู้ให้สัมภาษณ์), นางสาวอัญธิมา ลาเต๊ะ (ผู้สัมภาษณ์), วิสาหกิจชุมชนธนาคาร
ต้นไม้ป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 25 กันยายน 2567
- นายยะยา ดาหะมิ (ผู้ให้สัมภาษณ์), นางสาวอัญธิมา ลาเต๊ะ (ผู้สัมภาษณ์), วิสาหกิจชุมชนธนาคาร
ต้นไม้ป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 2567
- นายอิสนาวิ แยกาจิ (ผู้ให้สัมภาษณ์), นางสาวอานิสรา ลือบาน๊ะ (ผู้สัมภาษณ์), วิสาหกิจชุมชน
ธนาคารต้นไม้ป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 26 กันยายน 2567
- นายมาหามะสอพู ดาหะมิ (ผู้ให้สัมภาษณ์), นางสาวอานิสรา ลือบาน๊ะ (ผู้สัมภาษณ์), วิสาหกิจชุมชน
ธนาคารต้นไม้ป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 26 กันยายน 2567
- นางบาซีละห์ บาแด (ผู้ให้สัมภาษณ์), นางสาวศิริต้า มามุ (ผู้สัมภาษณ์), วิสาหกิจชุมชนธนาคารต้นไม้
ป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 26 กันยายน 2567
- นายมุสรี ดาแก (ผู้ให้สัมภาษณ์), นางสาวศิริต้า มามุ (ผู้สัมภาษณ์), วิสาหกิจชุมชนธนาคารต้นไม้
ป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 26 กันยายน 2567

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์

ชื่อหัวข้อพิเศษ การบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชนโรงบ้านบือม้ง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นเครื่องมือเพื่อนำไปใช้ศึกษา.....
สำหรับ เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จาก..... ได้ทำการศึกษาเอกสาร ข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดของการวิจัยและแบบสัมภาษณ์
2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ มีทั้งหมด 3 ส่วน ประกอบด้วย
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์
 - ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
 - ส่วนที่ 3 ประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

ชื่อหัวข้อพิเศษ.....
 สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
 สถานที่สัมภาษณ์.....
 เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....จนถึงเวลา.....
 ผู้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
 ตำแหน่ง/อาชีพ.....ประสบการณ์ในการทำงาน.....
 รายได้.....เพศ.....อายุ.....
 การศึกษา.....ภูมิลำเนา.....

ส่วนที่ 3 ประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรง บ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

3.1 การบริหารจัดการด้านบุคคล ของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงบ้านป้อมัง

- 3.1.1 การบริหารจัดการสมาชิกในกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงมีความสำคัญอย่างไร
- 3.1.2 การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆและการรักษาหรือภายในกลุ่มอย่างไร
- 3.1.3 การฝึกทักษะของสมาชิกในด้านต่างๆของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงอย่างไร
- 3.1.4 การสร้างแรงบันดาลใจหรือเป้าหมายของสมาชิกภายในกลุ่มอย่างไร
- 3.1.5 กลุ่มของท่านมีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ของสมาชิกในกลุ่มอย่างไร
- 3.1.6 มีวิธีการจัดการและพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพอย่างไร

3.2 การบริหารจัดการด้านงบประมาณ ของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงบ้านป้อมัง

- 3.2.1. การกำหนดแนวทางการบริหารการใช้จ่ายงบประมาณต่างๆอย่างไร
- 3.2.2 มีวิธีการประหยัดงบประมาณของกลุ่มอย่างไร
- 3.2.3 คำนึงถึงอะไรมากที่สุดกับการใช้จ่ายในแต่ละครั้ง
- 3.2.4 ในการใช้จ่ายต่างๆของกลุ่ม ท่านมีการหางบประมาณหรือเงินสนับสนุนอย่างไร
- 3.2.5 ท่านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดบ้าง

3.3.การบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงบ้านป้อมัง

- 3.3.1 การบริหารจัดการและการดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์อย่างไร
- 3.3.2 กลุ่มมีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับความต้องการอย่างไร
- 3.3.3 การแบ่งหน้าที่สมาชิกภายในกลุ่มในการดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์อย่างไร
- 3.3.4 กลุ่มเคยประสบปัญหาในการจัดการวัสดุอุปกรณ์หรือไม่ และจัดการกับปัญหานั้น
อย่างไร

3.4.การบริหารจัดการของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงบ้านป้อมัง

- 3.4.1 โครงสร้างของกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงบ้านป้อมัง
- 3.4.2 ในการบริหารจัดการกลุ่มมีขั้นตอนการวางแผนอย่างไร
- 3.4.3 ในการบริหารจัดการกลุ่มมีขั้นตอนในการประเมินผลของกลุ่มอย่างไร
- 3.4.4 ในการบริหารจัดการกลุ่มมีการประสานงานหรือประชาสัมพันธ์อย่างไร
- 3.4.5 ในการบริหารจัดการกลุ่มมีการกระจายอำนาจและการแบ่งหน้าที่อย่างไร
- 3.4.6 ในการบริหารจัดการกลุ่มมีการบริหารให้ประสบความสำเร็จอย่างไร

ประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำในการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงบ้านป้อมัง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

3.5 ผู้รักษาหรือผู้ประสานให้สมาชิกอยู่ร่วมกัน

- 3.5.1 ท่านมีวิธีการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มอย่างไร

3.5.2 ท่านมีวิธีการประสานงานระหว่างสมาชิกในกลุ่มอย่างไร

3.5.3 ท่านมีวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มอย่างไร

3.6 ผู้ปฏิบัติภารกิจของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์

3.6.1 ท่านตั้งเป้าหมายและวางแผนอย่างไรเพื่อให้กลุ่มปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.6.2 ท่านติดตามและประเมินความก้าวหน้าในการทำงานของกลุ่มอย่างไร

3.7 ผู้อำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม

3.7.1 ท่านใช้กลยุทธ์อะไรในการส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการสนับสนุนภายในกลุ่ม
อย่างไร

3.7.2 ท่านมีวิธีการในการกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มมีการสื่อสารที่เปิดเผยและสร้างสรรค์
อย่างไร

3.7.3 ท่านมีวิธีการในการส่งเสริมสร้างความสามัคคีและความร่วมมือในกลุ่มเพื่อให้ทำงาน
ร่วมกันได้ดีขึ้นอย่างไร

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก ข
ภาพถ่ายกิจกรรม

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มเลี้ยงผึ้งชั้นโรงบ้านป้อมัง

เก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูล

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : นางสาวอานิสรา ลือบาน๊ะ
วัน/เดือน/ปีเกิด : 15/03/2546
ที่อยู่ปัจจุบัน : 68/7 หมู่ 2 ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา 95110
ประวัติการศึกษา : ปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาการ
ปกครองและกฎหมายมหาชน
E-mail : 406422052@yru.ac.th
เบอร์โทรศัพท์ : 0650672062

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : นางสาวศิริต้า มามู
วัน/เดือน/ปีเกิด : 04/03/2545
ที่อยู่ปัจจุบัน : 85/1 หมู่ 9 ตำบลปะแต อำเภอยะหา จังหวัดยะลา 95120
ประวัติการศึกษา : ปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาการ
ปกครองและกฎหมายมหาชน
E-mail : 406422079@yru.ac.th
เบอร์โทรศัพท์ : 0652592714

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : นางสาวอัญธิมา ลาเต๊ะ
วัน/เดือน/ปีเกิด : 04/03/2545
ที่อยู่ปัจจุบัน : 209/2 หมู่ 3 ตำบลยะรัง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160
ประวัติการศึกษา : ปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาการ
ปกครองและกฎหมายมหาชน
E-mail : 406422097@yru.ac.th
เบอร์โทรศัพท์ : 0980490192